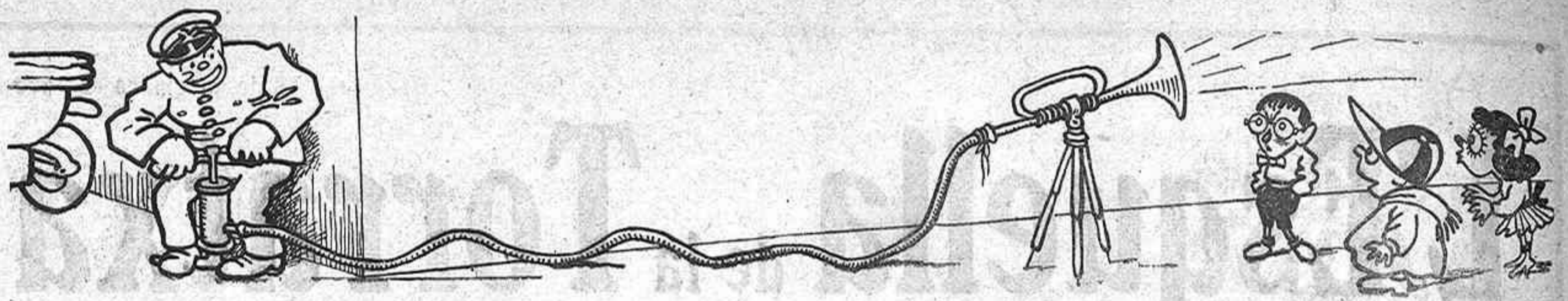

L'Esquella de la Torratxa

Any XLV Número 2279 15 cèntims = Atrassata, 30

Sastreria SERRA

Pla de la Boqueria, 8, Rambla.-Barcelona

TEMPORADA
d'hivern
1922

Exposició permanent de les últimes novetats
Trajos a mida des de 115 pessetes
Gabardines » » 90 »
Immens assortit en gèneres del País i anglesos

LINIMENT DE SLOAN

MATA
DOLORS

EL MAL
sempre
és
vençut
pel BE

Sempre el dolor
és vençut en poca estona
aplicant a la part dolo-
rida o contusionada el
remei famós a tot el món

LINIMENT DE SLOAN

Contra el Reumatisme, les
Neuràlgies, i els
cops, caigudes, i
torcades a que fan
exposats estem en
el treball i l'esport.

Penetra sense massatge
El venen tots
els apotecaris

GASTROL ★ MIRET ★

Muy eficaz contra las enfermedades del ESTÓMAGO e INTESTINOS
DE VENTA EN TODAS PARTES

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ
Llibreria Espanyola, Rambla del Mig, 20
BARCELONA

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona:

Espanya: trimestre 3 ptes. Estranger, 5

ROIG I NEGRE

Que ens permeti l'ombra de Stendhal li aprem el títol de la seva famosa novel·la per a parlar d'un governador. Es forçosa l'esclatant diversitat del vermell i negre per a donar una fórmula senzilla del governador que fou i del governador que és, d'En Martínez Anido i del general Ardanaz.

L'un, En Martínez Anido, volia ésser la pau, però no ho era. Els atemptats succeïen als atemptats. D'ençà que governa l'Ardanaz no n'hi hagut cap. En Martínez Anido no anava a missa. L'Ardanaz, 'si no va a missa primera, va a missa segona. En Martínez Anido se complavia contemplant «les petites femmes». L'Ardanaz avorreix els espectacles voluptuosos. En Martínez Anido volia la llibertat per a tot menys per al sindicalisme. L'Ardanaz vol que tingui llibertat el sindicat únic i el lliure, i l'esclau i el múltiple, i que cotitzin els obrers no per a un sol sindicat sinó per a tots els sindicats que vulguin; però ni una pesseta per al joc, ni dues pessetes per a les dones, ni tres pessetes per a una novel·la alegre. Sembla un cavaller templari.

Un amic periodista ens ha contat un episodi, decisiu per a comprendre la nova situació del nostre govern civil: Sembla que als pocs dies d'haver arribat el nou governador, i com a cosa de les set del dematí, demanà l'auto. Se produí un esverat astorament davant de la insòlita demanda. L'auto, a les set del dematí? Però si encara no hi havia cap xòfer, si mai s'havia sortit an aquella hora del govern civil! Finalment se trobà un agent motorista, que's prestà a guiar l'auto:

—Senyor governador: Encara no hi havia cap xòfer, perquè no era costum de l'antic governador sortir tan aviat, però hem trobat un agent motorista.

—Està bé, està bé.

L'agent motorista preparà el cotxe, se descobrí a l'arribada del governador, obrí la porta i esperà l'ordre de marxa.

—Porti'm a la parròquia—ordenà el governador. A la parròquia? On queia la parròquia del govern civil? El xòfer improvisat ho preguntà a un agent, amb resposta negativa. El xòfer començà a mirar el motor com si hi hagués averia, mentre l'agent corria escales amunt.

—On és la parròquia? On cau la parròquia? Finalment, va sortir un bon catòlic:

—La parròquia és a Santa Maria del Mar.

L'agent va córrer escales avall. El xòfer seguia mirant el motor, davant l'estranyesa del governador, tancat dins del cotxe.

—La parròquia és a Santa Maria del Mar.

Des d'aquell dia, el govern civil té parròquia, que no és precisament la parròquia que tenia. Nosaltres hem recordat una anècdota d'En Clemenceau, quan essent generalíssim el general Foch visità el front:

—On és el general?

La gent, coneixent l'anticlericalisme d'En Clemenceau, restà parada.

—Es a missa—va dir un.—Però l'anirem a buscar, l'anirem a buscar desseguida.

Aleshores En Clemenceau respongué somrient:

—Deixi'l tranquil. Per ara, això de que cada dia vagi a missa, sembla que'ns dona un bon resultat.

Amb el general Ardanaz, com amb el general Foch, això d'anar a missa cada dia sembla que'ns dona també un bon resultat. Els incrèduls, que som supersticiosos, hem de tenir fe amb les misses que escolten els altres.

PARADOX

El que no bada

Hi ha una antiga definició municipal. Al Muni-cipi—es diu—hi ha qui bada, hi ha qui no bada. Al baix periodisme succeeix igual. Solament que en aquest periodisme no bada ningú, però n'hi han alguns que baden molt menys que els altres.

Exemple: Quan el nou governador arribà, ple de manaments de la llei de Déu, començà a donar ordres moralitzadores. Ni joc, ni nuditats, ni dones públiques. —Es massa—li digueren.—Barcelona té una

MUSICA ANTIGA

Maria Barrientos i Vanda Landowska donant un concert.

tradició d'alegria, de vida de nit, que no's pot trencar.

El senyor Ardanaz, que estima les tradicions, va comprendre que la vida d'una ciutat, encara que sigui mala vida, obeeix a raons respectables, i es limità a pregar a Déu per l'ànima dels seus governats. Però restava una immoralitat, la dels periodistes que acceptaven la remuneració clandestina coneguda per «la sopa». I la va suprimir.

Immediatament intervingueren les recomanacions i els consells. Era una mida de govern; era, també, un cas de justícia, perquè a Madrid hi havia els fons de Governació. El governador reflexionà i donà ordres de que's reanúsés «la sopa». Això succeïa a les deu del dematí. Al cap d'una hora llegia *El Diluvio*, i en ell un article contra «la sopa». El senyor governador se tornà a repensar: —Es precis suprimir «la sopa». De lo dit de tornar-la a donar, res, suprimida.

Eren les onze. Entre les dues decisions havia transcorregut una hora. Doncs durant aquesta hora ja havia cobrat un periòdic. No era un diari radical, ni

lliberal tan sols. Molt catòlic i molt conservador. Integrament catòlic i conservador, i amb un nom que s'assembla a un altre de Madrid.

La reixa

A l'Ateneu fan obres, moltes obres, que's veuen des del carrer. Han tret les botigues, i on hi havia una porta ara hi ha una reixa.

—Hi posaran lleons—deien uns.

En Moraguetas no ho creu. Un lleó seria massa.

—Això serà la sala dels «perros sabios».

POTI-POTI

L'enginy d'Alfred Capus

Avui ompliran aquesta secció alguns pensaments d'Alfred Capus, l'eminent comediògraf francès, mort fa poc, que era home de fina espiritualitat, d'ironia i de gràcia, de quines qualitats anem a donar una mostra als nostres estimats llegidors, que de segur ens ho agrairan, perquè aquests pensaments que hem triat són com a perles que han de lluir més que la nostra prosa setmanal. Per a variar una mica, sempre és bo pinçar, encara que sigui de lluny en lluny, en les obres dels homes de fora de casa, sobre tot quan són humoristes tan fins com el susdit Capus.

I anem al gra.

L'home només s'ha de resignar davant d'una cosa: la benaurança.

*

Quan siguis malaurat, diga't que la teva desgràcia és sense límits i que mai un altre home ha sofert tan com tu. Immediatament sofriras menys.

*

Les paraules són com uns sacs: prenen la forma de ço que un posa dins.

*

La voluntat és una arma que cal polir i manejar sense treva a fi de tenir-la a punt per al dia del combat.

*

Quanta gent es baralla només perquè té els mateixos amics!

*

Dones hi ha que no els agrada fer sofrir a diver-

sos homes a l'ensem i que prefereixen fer-ne sofrir un de sol: són les dones fidels.

*

Hi ha homes a qui la bondat porta massa lluny com a certes dones la coqueteria.

*

Si perdessim l'ironia no seria substituïda per la bellesa sinó per la bestiesa.

*

No hi ha res que separi tant a dos sers humans com tenir diferents opinions sobre el deure i l'honor.

*

Avui, n'hi ha prou amb que un fill sigui natural per a guanyar-se la simpatia de tothom, com n'hi ha prou amb que una dona no sigui la llegítima per a ésser respectada universalment. No s'enganyin, doncs,

les dones i els fills llegítims; avui per avui els toca passar una mala estona.

*

Hi ha homes a qui les dones menyspreuen, així que els enganyen; d'altres n'hi ha que encara són més estimats d'elles.

*

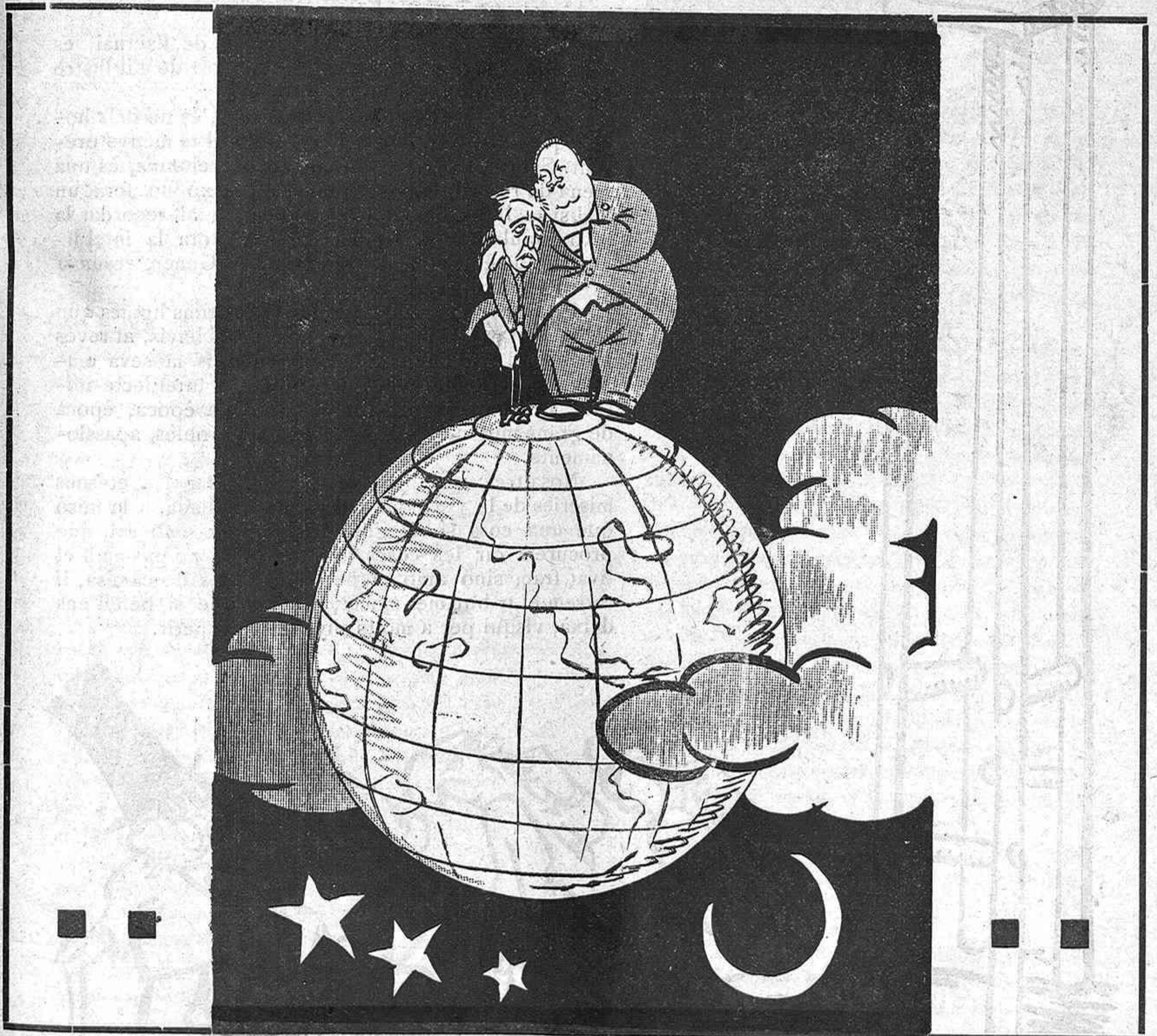
Per a la dona és sempre una cosa delicada demanar perdó a un home: ella no sap mai fins on això la pot portar.

*

Les emocions de cada dia i els llaços secrets que elles anusen entre dos sers, són més forts que les passions.

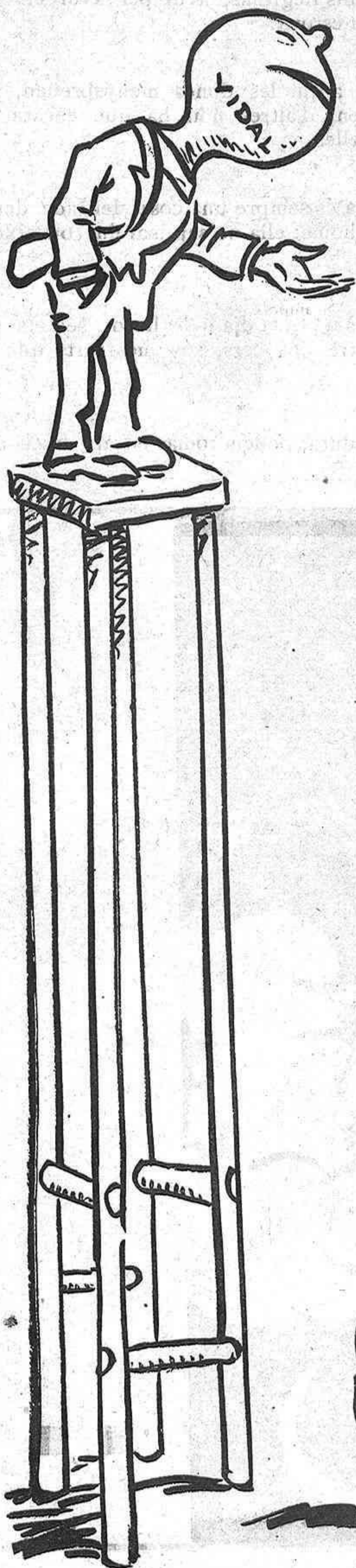
*

En l'edat madura, podem tomar encara en els nos-

ELS DESTRONATS

Quina soledat i quina fredor!

LA XIULADA

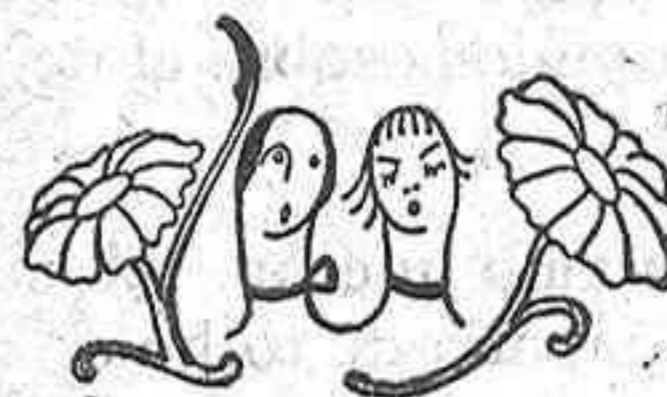
tres braços una dona que caigui, però fer-la caure nosaltres mateixos ja no és tan fàcil.

*

No s'ha de donar mai una ordre a una dona si no sabem per endavant que ella ens obeirà.

*

Paraula d'honor?—respon la dona.—Això no té importància, és una comoditat inventada per l'home.

Pompeu Gener

El prop vinent dimecres, dia 15 de l'actual, es complirà el segon aniversari de la mort de l'il·lustre fill de Catalunya, En Pompeu Gener.

En Pompeu Gener, paradoxalment, és un dels homes que'l nostre poble recorda més i el té menys present. Sobretot per a nosaltres, els barcelonins, és una mena de record de cosa popular. I això no fora un mal si se li fés la justícia deguda, si al recordar la seva popularitat es tingués present tota la intel·ligència que ell, el malaurat Pompeu Gener, resumia i tot lo que representava.

En Gener fou un dels nostres últims homes que sabia pensar, tot mostrant el somris als llavis, al revés de molts d'avui en dia que tanquen dins la seva empalagosa seriositat un esperit buit, un intel·lecte mig-grat. En Gener representava tota una època, època de grans moviments espirituals i de nobles apassionaments.

Nosaltres que procurem embolcallar les eternes misèries de la vida amb una franca riallada, a la faisó que una cosa sense gust s'assaboreix amb sal, que procurem dir les coses més serioses, no pas amb el tivat frac, sinó amb el democràtic cos de camisa, li retrem el tribut més sincer, pregant que si bé ell ens deixà, visqui per a molts anys el seu esperit.

—Que ba'li l'inventor dels arbitris, el despulla contribuents!

Des de Itàlia

«VILLA D'ESTE» I «ELS FASCISTES»

Poc me creia l'altra setmana que el dia que parlaria d'aquesta «Villa» tingués de parlar dels «fascistes».

Aquest palau i aquests jardins, construïts per Piero Ligorio, per encàrrec del Cardenal de Ferrara, Hipólito d'Este, passen per ésser els més monumentals d'Itàlia.

Les sales són grans i desolades, els frescs dels murs i dels artesonats són de Mucioli i de Zucari, i encara que apagats pel temps conserven un dibuix perfecte, una entonació meravellosa; però lo que dóna nom an aquesta «Villa» són especialment els jardins, compostos de tres elements: els llorers, els xiprers i les fonts, combinats amb tanta harmonia, que mai l'aigua ha estat ombrejada d'una ombra més solemnia i mai l'ombra d'uns arbres han vist una aigua més dignament reflexada.

«Villa d'Este» que tant com veure-la s'ha d'escoltar. Aquí salta una cascada d'una amplària de trenta pams; allí brollen cent fonts posades de rengle, fent-ne brollar cent més a sota d'elles; més lluny un estany dibuixa els núvols que van passant silenciosos, i aquest silenci sols el torba el murmur i el cant de l'aigua i alguna anglesa solitària, que sembla escolre's com una ombra.

Però ve't aquí que quan més sols ens trobavem an el jardí i an el gran palau solitari, se senten tocar trompetes i es veu venir una gentada negra.

Eren els primers fascistes que anaven venint de tot arreu per a la conquesta de Roma.

Primer n'entren dos o tres cents uniformats, al pas de marxa; la camisa negra i el casquet negre, calces bombades i polaines. Tots ells van amb grans bastons de totes les mides i etxures, però tots fermes i groixuts. Quasi tots porten creus de guerra de la darrera campanya i condecoracions de ferides, i tots són joves, amb el cabell negre. Així que entren, el poble els segueix i amb una quietud absoluta s'instal·len en el gran palau.

Al cap de poc temps n'arriben més i a cada tren més i pels camins i per les carreteres, fins arribar a ésser uns cinc o sis mil i ordenadament es distribueixen, i no es sent ni una sola veu, ni una riulla, ni un crit de joventut. Sembla que una preocupació els tingui sospesos a tots i no he vist mai revolució més callada, més silenciosa i es pot dir més ben assajada. A tot això van arribant carros de palla i l'extenen an els llars corredors i les sales, sota els frescs i

artessonats que havien decorat tants artistes, preparant-se a passar la nit tot esperant noves de Roma.

Jo pregunto a un dels capdills si tenim de retirar els quadros que estem pintant i que tenim allí a terra i ens respon que tot bon fascista com tot bon italià sempre respecta la pintura.

Al mateix temps van arribant noves de la capital i de tota Itàlia i les ordres es trasmeten com un regueró de pólvora. Els fils telegràfics estan tallats. S'ha declarat l'estat de siti que el Rei no ha volgut firmar. A Civittavechia hi han reunits mil homes que esperen per a avançar, així que les legions ho manin. A Frascati n'hi han també alguns mils i com que plou i plou i no para de ploure, es veu la planura de Roma plena d'estanys i d'embassaments que més tard duran la malària an els fascistes quan sien vells, an aquests pobres fascistes que van arribant xops i enfangats i que després tindran de pendre banys an aquestes termes romanes, que no els curaran de gran cosa, però que faran viure a molts metges i a tants i tants interessats en el negoci supersticiós de les aigües calentes i sulfuroses. La *gioventù* es riu del reuma.

Però la pluja passa, i els fascistes fan una manifestació, sempre amb ordre i disciplinats. Cantant el cant de Joventut passen pels carrers de Tívoli. Hi van un centenar de noies de quinze a vint anys, amb camisa negra, i mai recordem haver vist, ni en les processons d'Espanya (on les dones hi van per a mirar i per a que se les mirin), una correcció tan perfecta, una convicció tan serena ni un desprendiment tan de la dona. Ja no són noies; són fascistes.

I per fi arriba la nit. A les deu toquen a dormir. Els fascistes tornen a «Villa d'Este» i al cap d'una hora, que hi passem, la quietud revolucionària és tan gran i tan absoluta que es poden sentir les cent fonts del jardí, els regalims d'aigua i el tremolor dels grans xiprers, a sota de les escalinates.

L'endemà arriba un gran ocell. Volta i volta damunt del jardí, i un creu que l'aviador vol entrar per una finestra del gran casal, o aturar-se en una de les barbacanes. Aquell ocell porta la nova de que ha triomfat En Mussolini, i aquells mils ocells de brusa negra, donen un crit d'alegria que fins els llorers en tremolen. Surten, canten, s'abracen, s'entusiasmen i cosa extraordinària, no beuen. La joventut italiana és abstèmia i això és un fet que té de bo i té de dolent: va a parers: No havíem vist mai un ressorgiment sense una mica d'esperit encara que aquest esperit sigui de vi o sigui de vida, que fet i fet tot és vida.

L'endemà es dóna l'ordre d'anar a Roma, però triomfalment. La revolució ha triomfat, sense sang, sense vi i sense crits. És l'únic cas a l'història i és que l'història... són històries.

Per fi, «Villa d'Este» i el seu palau tornen a ésser dels pintors; d'aquests sers inofensius, obrers de la pinzellada, i els xiprers, indiferents a tants fascistes i Mussolinis que passaran, temps a venir, aniran creixent sense commoures, i l'Itàlia... Visca l'Itàlia!

ENTERRAMENT DE PRIMERA

LICEO

Dilluns començarà la temporada del nostre Gran Teatre. Es cantarà la famosa obra russa *Boris Goudonoff*, que serà presentada amb tota propietat. L'orquestra la dirigirà el mestre Kusowizky.

Seguiran an aquest aconteixement, les representacions de *Louise* i *Atida*.

ROMEA

An aquesta casa va estrenar-se el juguet còmic *L'esperit de la cunyada*, d'En F. Comas, que fou molt ben acullit.

Dissabte tingué lloc l'estrena de *La somrient Magdalena*, comèdia francesa dels senyors Amiel i Obey, traduïda per En Montero.

Es tracta d'una comèdia que poguent ésser una gran cosa, no arriba allí on en principi hom preveu.

Trobem que la traducció del senyor Montero deixa força que desitjar, encara que hagi estat, potser, més encertat que altres vegades.

La interpretació, bon xic defectuosa.

NOVEPADES

Com l'anterior, és brillantíssima la temporada de circ que començà l'endemà de Tot Sants.

La companyia és molt colidada majoritàriament de les atraccions que la formen venen precedides de gran fama.

Tot fa esperar que l'èxit seguirà com fins ara.

PRINCIPAL-PALACE

Després de l'aconteixement que significà per a Barcelona l'estrena de la «revue» *Cri-Cri*, l'èxit més gros ha acompanyat a les representacions que de la mateixa fins ara s'han donat.

No hi ha dia que el «Principal-Palace» no's vegi ple de gom a gom. Es lo que cal.

El nostre públic, acudint an aquest palau de l'art i de la llum, demostra que té paladar i que sap saborejar com cal les coses que verament ho mereixen.

GOYA

Ha constituït un èxit la represa de la famosa obra dels germans Quintero *La musa loca*, anys fa no representada en els nostres teatres.

El públic, omplint aquest coquetó teatre, demostrà el seu agraïment a l'encert del senyor Morano,

Per a aviat, estrena de *Edmundo Kean* (*aventuras de un cómico inglés*), de Alexandre Dumas.

ESPAÑOL

Dissabte va estrenar-se la famosa obra de l'escriptor portuguès Juli Dantas, traduïda per En Ribera i Rovira, *La Sevéra*.

Consta *La Sevéra* de quatre actes i sols cal dir que en ells hi batega aquella força dramàtica i a la vegada aquella sotilesa tan delicadíssima en el diàleg, única del gran Dantas.

La Sevéra, en la que es fa plàstic el naixement del «fado portugués», interessa i emociona.

La interpretació per part del senyor Santpere, acertadíssima, car demostrà ésser un actor de debó en el difícil paper de «Custodia». Igual la senyora Casals que sense pretensions sap fer grans coses. En Tormo, també acertat. Els demés, passables. Un èxit.

Tot lo bo i millor de Barcelona va plorant el trist destí dels dos *puntos filipinos*.

CÓMICO

Després d'una bona tanda de *Tenorios*, dissabte tingué lloc la represa del drama *El apóstol ruso*, obra en la que s'hi lluiren, principalment, la senyora Caparó, senyor Rojas i Sierra.

Properament estrena de *El Cabaret de los venenos* i per més endavant grans aconteixements.

COMEDIA

Darrerament els d'aquesta casa posaren en escena *Les humils violetes* i *El carro del vi*.

Una i altra obra deixaren satisfet al nombrós públic que cada vegada ompla aquest bonic teatre gracienc.

La interpretació, ajustada.

TEATRE ESCOLA

Les vetllades teatrals que vé organitzant la companyia Gener-Conti són un èxit.

Per a molt aviat hi ha anunciada la represa de la comèdia dramàtica en dos actes *Honra*, original d'En J. Navarro Costabella, que tan bona acollida obtingué quan l'estrena, sots el títol *Triomfar*.

MUSIQUERIES

Orquestra Pau Casals.—Els dies 2 i 5 de l'actual, tingueren lloc el penúltim i últim dels concerts de Tardor, que tan brillantíssim èxit han obtingut.

An el primer hi sentírem *El monjo negre*, obertura, d'En Casadó, obra ja coneguda i sempre ben acollida; *Concert en la menor*, Schuman, per a violoncel i que era la part més interessant del programa per ésser aquest interpretat per l'eximi artista Pau Casals.

Tots els elogis foren pocs per a palesar la impressió que ens produí l'art inimitable del gran violoncel·lista Pau Casals. Llàstima que sols el poguem sentir tan de tard en tard.

Seguia *Simfonia en do major*, Mozart; *Pastoral*, Garreta, i *La Walkiria*, cavalcada, Wagner.

L'estrena de la *Pastoral* d'En Garreta, ens satisfé.

L'últim concert coronà esplèndidament la sèrie. Sala pleníssima, entusiasme delirant, execució magistral de la *Suite* de Bizet, *L'Arlesienne* i de la *Pastoral* de Beethoven, repetició de la *Pastoral*, fresca i xamosa d'En Garreta. En fi, un triomf més per al gran Casals, que ha vençut definitivament fent-se seu el públic de Barcelona.

Crits i visques!

Molts crits, molts visques, per a acabar als quatre dies amb un cementiri.

I això ha passat amb la tan bombejada temporada de Teatre Líric Català. Nosaltres no ens hem equivocat, ja que auguràvem que la tal temporada fora un fracàs, i així ha sigut.

Pocs, molt pocs, han assistit al «Tívoli» per a veure el *Serrallonga*, la majoria han volgut sentir al gran cantant Sagi-Barba i ho han demostrat que el dia que ell no ha cantat, al teatre sols hi havia els acomodadors. De lo que's dedueix que l'anomenat gran Sagi, pels dels visques i crits, és ell el Teatre Líric Català (per a nosaltres que no ens ha agradat mai i no li veiem de gran només que el nas no ho considerem així), i com sigui que hem sentit a dir que en vista del fracàs, es parlava de fer *Dogaresa* i *Pájaro azul*, barrejat amb líric català, ens creiem amb el deure d'aconsellar a l'empresa plegui el ram i dir com el nostre

Rusiñol diu en l'*Alegria que passa*: «Que deixa a prosa eterna al poble que sols exterioritza amb crits, lo que té més lluny del pensament, essent així que són els que tenen l'obligació de concorre-hi, tant si les obres són bones com dolentes».

Menys crits i més constància.

Fantasia capvespral

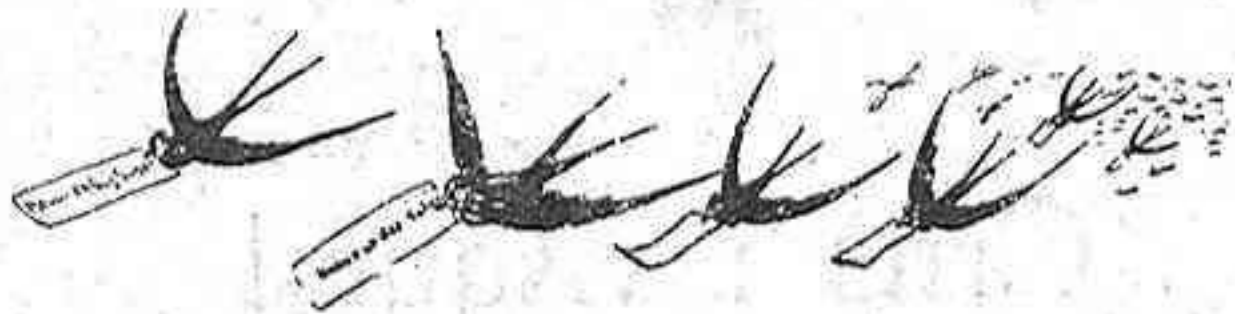
El sol, pausadament
se'n va cap a ponent,
rublert de majestat;
i amb son ric mantell d'or,
manyagament, el cor
d'amor m'ha envolcallat.

Al sentir-ne l'oreig
i el dols pessigolleig
he gaudit un instant;
com dona enamorada
que es troba entrelaçada
en braços de l'aimant.

I en mig de la ventura
que em dóna la natura
joiosa i maternal,
l'astre va fent sa via
amb dolça melangia
dins l'hora capvespral.

I al veure dalt la serra
—meravellant la terra—
la llum que s'extingeix,
suau ma fantasia
gaudeix la poesia
del dia que fineix.

RAFEL MASSIP

La gata maula

La gata maula, no és qualsevol gata. Ni maula és expressament sinònim de gata; ja que qualsevol pot ésser «un gata maula» sense necessitat d'ésser gata. Què és, doncs, la gata maula?...

La gata maula és una mena de cosa, que encara que no sembli una cosa, devegades fa coses.

La gata maula és una gata que no fa cap paper, però el dia que tens algun parent o amic convidat, també vol fer festa i no't deixa dinar per mica que't descuidis. I tu per disculpa al foraster pots anar exclamant: «No ho havia fet mai això! Mira la gata maula!»

El qui té cops amagats o fa sortides estranyes a son posat, és un gata maula.

També és gata maula, l'amic que't pispa la nòvia.

I en línia recta és gata maula, la nòvia que tot fent la gara-gara al seu *flavio*, festegi a tort i a dret per sota mà.

Aquella que sense avisar, es fa tirar trona avall quan en té uns quants d'altres engrescats, també és una gata maula.

Sí que és gata maula la dona que dóna beure al seu espòs, amb una orella de ruc.

Al qui es cansa d'anar a dispesa o de fer-se el menjar, anant-se'n a un pis amb una criada jove (?), no ho sé si li diguem gata maula.

Del qui predica el que no creu, no ens en podem fiar, perquè ademés de hipòcrita és gata maula.

Si algú et diu que guanyaràs un plet i que tiris endavant i que tot serà teu, li pots contestar: «I els gastos qui els pagarà? He de perdre guanyant? Mira el gata maula!»

No facis cas d'aquells anuncis de *La Vanguardia* que't diuen que en poc capital pots assegurar-te un *porvenir risueño*; tot és fantàstic, i confia únicament de lo que tinguis i del teu treball, perquè altra cosa seria posar-te entre gates maules que no't deixarien dinar.

Mira si n'hi ha de gates maules; i ara a vostès, els hi vull treure una pregunta del béc.

I, essent tot així—diran—que què carai m'enredo jo amb tanta gata maula?

MIQUEL RIBALTA

—Diu que volen obrir la Rambla de cap a cap aquests del «Metro»?

—Si Barcelona és un poble cívic, no es deixarà obrir les entranyes.

PINTORS NOTABLES

Joan Cardona que ha fet una exposició de quadres al «Saló Parés».

Joan B. Enseñat

Ha mort a Barcelona aquest conegut escriptor i periodista mallorquí, fill de l'hermosa Soller. De molt jove deixà la carrera de la medicina per a donar-se del tot a la literatura, la seva forta vocació de tota la vida. Escrigué algunes obres teatrals. Anà a París on residí algun temps, contragué bones amistats amb escriptors francesos i quan l'Exposició Universal de París, fou nomenat delegat per Espanya. Intervingué també molt activament en l'Exposició Universal de Barcelona. Durant tot aquest temps es feu un nom amb els articles publicats a *La Ilustración Española y Americana* i en altres publicacions d'anomenada. Després d'haver tornat a Soller on visqué alguns anys desem-

penyant el càrrec de secretari municipal, visqué novament a París i més tard a Barcelona. Fou ell el traductor al castellà de *Les deux gosses* d'En Decourcelle i l'adaptador al francès de la sarçuela espanyola *La Gran Via*, que's mantingué molt temps en el cartell de l'«Olimpia» de París.

Havia col·laborat moltes vegades a L'ESQUELLA DE LA TORRATXA i a *La Campana de Gràcia* i en els Almanacs d'ambdues publicacions hi han forces treballs d'ell que són una mostra ben viva del seu talent.

Reposi en pau l'infatigable escriptor i rebi la seva família el nostre pèsam sincer i cordial.

CURSES DE MOTOS I AUTOS

Creguin que n'hi ha per a tirar la ploma i els papers al foc, perquè si dura gaire això de que els esports es repeteixin amb tanta rapidesa, acabaran amb la nostra salut i amb això no s'hi pot jugar.

En pocs dies hem tingut curses a Tarragona, i per si fos poc la mai prou alabada «Penya Rhin», el diumenge va organitzar-ne una a Vilafranca que resultà molt caia.

Els nombrosos corredors, la quantitat de 435.000 pessetes de premis, l'ordre que hi hagué i tot plegat ens va fer passar un dia esplèndid; hi havia que veure com pencaven aquells cotxes, semblava talment que tenien tard i volien arribar a l'hora.

Els guanyadors sigueren molt aplaudits.

FOOT-BALL

Campionat de Catalunya

Barcelona-Europa.—Fillets de Déu! Al camp del Barcelona semblava que ho donguessin el passat diumenge! Quina gentada! Fins posaren el rètol de «No hay entradas». Apa, quin bossot!

I ja hi som. Els socis dels dos clubs estaven tan nerviosos com els jugadors, perquè hi havia que veure amb la fe que jugaven tots plegats, allò era el deliri! La primera part l'Europa va atacar amb força coratge i En Cros es va dedicar al «tiro al blanco», però es veu que encara no té prou punteria, doncs s'enamorà dels pals. Tot són capriuxos.

En Bordoy, feu unes magnífiques parades, mostrant-se molt valent; En Serra i En Vidal feren tot lo que pogueren per a treure's les pilotes de sobre, fent servir de «pim-pam-pum» al públic; dels mitjos ens varen agradar En Pelaó i En Bonet; l'Artisus ens sembla que l'hauem de vigilar, perquè les nenes de Gràcia... Dels davanters En Cros va intentar varis cops arribar al *goal* d'En Bruquera, però es veu que an En Surroca no li fan por les cares planes i res pogué aconseguir; En Julià i l'Olivella jugaren molt, però no pogueren fer cap «tanto».

Per part del Barcelona, que de pas direm que va guanyar per dos *goals* a zero, En Piera, que cada dia ens agrada més, va fer el primer amb tal secret que tothom quedà veient visions; el segon el va lograr l'Alcántara i En Gràcia per més que feu no va aconseguir més que li fessin un ull de vellut. En Blanco sembla que s'adoba i fins ens sembla que aviat serà un bon mig centre.

I com que queda més «tela» anem a un altre partit.

Español-Sans.—Sembla que per fi ha canviat de lluna el club Español, doncs el passat diumenge guanyà a l'Unió per tres *goals* a zero, amb una tranquil·litat digna de conservar-la, perquè si segueix per aquest camí, encara hi és a temps per a conquerir un bon lloc a la classificació del Campionat de Catalunya. Amb això no adormir-se i endavant!

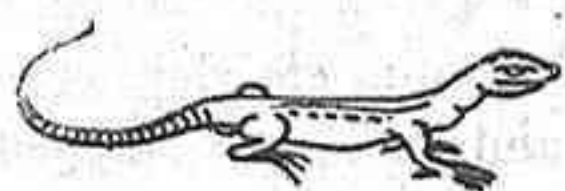
Sabadell-Avenç.—Segons ens han contat, els dos equips varen tenir un dia de mandra i no jugaren tot lo que s'esperava. El Sabadell per això feu tres *goals*, en canvi els andreuencs se n'anaren cap a casa sabaters.

Martinenc-Atlètic de Sabadell.—Amb el resultat de tres a dos queda dit tot. Els de Sant Martí es pensaren que el Sabadell seria «pan comido» i d'una mica més perden. Sort que a última hora es despertaren, o sinó se la carreguen amb tot l'equip.

Tarrassa-Júpiter.—El camp del Tarrassa es veu que porta mala estruga, equip que hi va, ha de perdre i això li va passar al Júpiter que va rebre del carpó, perdent per dos *goals* a un. Hi hagué una mica de xerinola.

Badalona-Espanya. Una altra vegada l'Espanya ha perdut. «Oh, tiempos aquellos!» Però ara ha sigut per sis *goals* a dos; nosaltres que coneixem l'entusiasme del club vermell, sabem que això no influirà en l'ànim de dit club, perquè ells saben que no hi ha mal ni bé que cent anys duri.

NOLUS

En Pelegrí

En Pelegrí es vol casar.

Ningú podrà calificar aquest propòsit d'ilegal ni d'immoral.

Té 27 anys. No té més que parents llunyans perquè la seva mare va finir al nèixer ell, son primer fill, i el seu pare va morir ja fa cinc anys. No té encara un capitalet reunit, però espera reunir-lo perquè es guanya molt bé la vida fent de corredor de cafès. Va passar la seva corresponent malura de romanticisme als 17 anys per un amor que va portar-lo *al borde del suicidio*, com ell deia (puix aleshores escrivia versos en castellà).

Més tard, gastant diners i salut en allò que s'en diu *fer la joventut*, va tenir altres malures que varen servir-li per a apendre que no val a badar. I ara, cansat d'estar sol i avorrit al veure que les diversions ja no el diverteixen, ha resolt canviar d'estat.

Hi ha una cosa que'l té un bon xic escamat i és que gairebé tots els seus amics casats li diuen: «Noi, si em vols creure, no't casis. No és que a mi m'hagi anat malament, no. No tinc res que dir de la meva dona i he tingut sort; però, vaja, val més que ho deixis córrer». I ell pensa: «Sí que deu ésser-ne de complicat això del matrimoni que fins els que ho han encertat diuen que val més no fer-ho!»

Però com que quan se té una taleia, el desig passa per sobre de la raó, fa cas omís dels consells dels casats i En Pelegrí busca muller.

Mes aquí ensopega amb una dificultat. Com cal buscar-la la muller?

Temerós de que els casats li diguin coses potser

molt encertades, però que ell no té ganes d'escoltar, es dirigeix als seus amics solters preguntant a cada u: «Còm et sembla que la triï la noia que hagi d'ésser la meva muller?»

Un li diu: «Ja veuràs noi; per un xicot de les teves condicions, lo que convé és una dona bona per casa; que sàpiga fer-ho tot i estalviar-te una pesseta, que és l'única manera d'anar endavant».

Un altre li diu: «Creu-me, Pelegrí; no facis l'erro de casar-te amb una dona que no sigui bona més que per a fer d'escarràs. El matrimoni ja és prou prosaic en si mateix i per això cal donar-li una mica d'embelliment. Si al arribar a casa trobes la dona sempre enfeïnada, poc polida i sense gota de coqueteria acabaràs per cansar-te'n».

L'amic A li diu: «Sobretot, noi, procura que la teva dona tingui algun calé. L'amor és cosa molt disreteta, però si hi ha pasta, encara ho és més, mentre que el no tenir-ne causa molts disgustos», i l'amic B li diu: «Si em vols creure, més val que la teva dona no tingui cap calé perquè així seràs verament l'amo mentre que les que tenen un dot per petit que sigui, tenen orgull i tracten al marit com si fos un *botones*».

En Pelegrí marejat i confós al sentir tan encontrats judicis no sap per quin cantó tirar, fins que troba un amic, de més edat i experiència que li diu: «Còm has de buscar la dona que deurà ésser la teva muller? *Búscala que t'estimi*, perquè estimant-te de debó, si és gandula es tornarà treballadora, si és xerraire emmudirà per tenir-te content i tant-se-val els gustos que hagi tingut abans, perquè estimant-te, els gustos teus seran els d'ella.»

Això an En Pelegrí ja li agradà més. Però, còm se fa per a conèixer si l'amor d'una dona és real o fingit?

Actualment en això estriben les seves cavil·lacions. Si algú pot dar-li algun bon camí sobre aquest punt serà obra de caritat el fer-ho aviat, puix el pobre Pelegrí está molt cavil·lós i potser que s'emmalalteixi.

J. M.

PEL BROC GROS

Al cap d'avall han començat a rajar les exposicions. Ja era hora.

A *Cà'n Parés*, sobre tot, raja que és un gust i pel broc gros l'aigua de l'art de bona mena, car En Joan Cardona omplena tota la sala amb un grapat de xules i valencianetes de per riure, ben pintades de debó.

En Joanet Cardona, val a dir-ho, és un dels pintors més *macos* que tenim; bon dibuixant i bon colorista sap donar als quadres que pinta un segell personal i agradable; la seva factura és neta, xiroia, alegre; els seus temes riolers i simpàtics; les seves models boniques i sovintet expressives. Ço fa que una exposició d'aquest artista resulta sempre una nota seriosa i ferma.

Les obres de més empenta que exposa són: *La bonaventura*, *La mantellina blanca*, *Flors i borinots* i *Majas*.

BARCELONA FUTBOLISTA

Es faria cèlebre si d'una puntada de peu llencés tots aquests estres al botavant!

Xoqui-la, amic Cardona; vostè en sap un niu!

*
**

A les *Galeries Laietanes* hi han dos nous expositors: En Kurt Leyde i En Castellanes. El primer fa quedar malament el seu cognom, car no té res de *curt*, al contrari; resulta un pintor *llarg* de molta traça, si bé una mica desigual, car al costat d'un paisatge ben enfocat n'hi posa un que és un garbuix, i prop d'una testa valenta i viva una altra que sembla de pa de pessic. En lo que ha sigut curtet aquest artista és en la tria de les seves obres. En tenia d'haver fet una espurgada rigurosa, que bé s'ho mereixien teles tan complertes com *L'home del gerro*, *Gitaneta*, i un retrat de senyor fet a l'aire lliure amb molta traça.

En Castellanes és un pintor sense alts ni baixos; les seves obres no són ni bones ni dolentes, però sí generalment, dures i una mica barroeres. Si ens donés a triar quelcom de la seva actual exposició, només li pendriem el núvol de la *Nuvolada de tormenta* per lo flonjo i real i l'encertada nota *Sol de tarde*, que no té gaire més d'un pam quadrat.

No volem dir que Castellanes no tingui qualitats de pintor, vaja si en té! Ço que li manca és orientació

per a saber cap on té de tirar. Jo d'ell tiraria al dret, sense escoltar a ningú.

*
**

Nota esglaiadora.

Ja tenim una altra sala d'exposicions permanents. On? A la *Pinacoteca*. Si senyors, a la *Pinacoteca* s'han reunit una vintena de pintors de traça per a exposar-hi una o dues teles triadetes cadascú. Aquí van els noms a la barreja; Urbeso, Masiera Lluís, Cayo Guadalupe, Carles, Vidal, Quadras, Mossèn Garriga, Frau, Mir Trinxet, Vayreda, Marqués Josep M.^a, Galwey, Meifrén, Nolasc Valls, etc., etc.

Sobresurten un quadre de regular tamany ben compost i ple de llum del Mestre Dionís Baixeres, representant un mercat; un peix que es porta l'oli i uns tomàtecs que en demanen i diuen menja'm!, pintats per En Marqués Puig, i un paisatge soleiat d'En Castellanes que està d'allò més bé i que hi fa sol.

I prou per avui.

C. ARBÓ

Nostre estimat confrare LA CAMPANA DE GRACIA, publicarà en el seu número de demà un article del popular capítol del sindicalisme Angel Pestaña, combatent el recent decret del ministre del Treball sobre sindicació voluntària. L'actitud d'En Pestaña davant del decret ha de desvetllar interès en les esferes obreres de nostra ciutat.

El senyor Luengo ha aconseguit quedar-se a Barcelona. L'anar a Madrid li feia un coragre de mil dimonis. Ha sigut nomenat *delegado regio* d'ensenyança, o una cosa per l'istil i ja tenim a l'home content. Són una colla de mils pessetes a l'any i el nens a la seva disposició per a repartir-los medalles, estampes i escularis.

Es parlava d'anuncis estranys i estrambòtics, d'aquests que publiquen *El Diluvio* i *La Vanguardia*: —Cap com aquest, va dir un company: *Señora viuda, bien conservada. serviria a cura o cosa anàloga.*

Tots vàrem esclafir a riure. Què deu ésser la cosa anàloga a un *cura*? Ningú la trobava.—Sinó que fos el senyor Luengo!—va dir un, i vinga a riure altra vegada. Era una aproximació.

Han vist per les Rambles i la Granvia uns bonics tramvies verds? Oi que plauen a la vista? Doncs per dins estan d'allò més bé. Ve't aquí que això ens dóna una idea que trasmetem al senyor Foronda. Perquè cada línia de tramvies no podria tenir el seu color que fora el seu distintiu? Demés que fora una comoditat per al públic que els coneixeria de lluny, seria bonic veure circular cotxes verds, blaus, vermells, grisos, blancs, grocs, liles... Vaja que seria una cosa que faria festa, un atractiu més de la dolça Barcelona.

L'empresa del Romea obrí un concurs per a premiar la millor obra dramàtica que s'hi presentés. Més de 80 n'hi foren presentades. I el premi no s'ha concedit perquè diu que cap estava prou bé per a mereixe'l.

L'empresa del Romea vol realment protegir al teatre català? Que faci una repassada pels seus arxius, que s'atreveixi a estrenar alguna obra d'autor jove o vell de les que hi dormen—que per això té un teatre obert—i que's deixi de concursos.

Un diari barceloní publica unes cròniques de Madrid que titula *Murmuraciones de la Corte*. Com si diguessim: Safaretx madrileny. I en efecte, moltes de les coses que sabem de la política madrilenya no mereixen altra rúbrica que aquesta: safaretx.

Llegint als cronistes de Societat de Barcelona, moltes vegades

hem pensat imitar-los, fer allò que se'n diu una paròdia del seu istil. Quan ho hem provat, no n'hem pogut sortir. Són inimitables. *Ellos son ellos*, encara que no ho sembli. Cada Societat té els cronistes que es mereix com allò de cada poble, etc.

També és bonic llegir en els nostres diaris la nota del temps. Sobre tot quan l'encarregat de la secció hi vol fer una miqueta de poesia. I devegades la nota trascendeix a transcendent. Aleshores, certament, un s'estalvia de comprar periòdics humorístics. Sospirem que les notes del temps les fan els mateixos cronistes de Societat. Ningú sinó ells és capàs de fer-les tan divertides.

Ha mort l'Amós Salvador. Si en qualitat de catalaníssims fossim una mica venjatius, fins davant de la mort no ens estariem de dir-n'hi quatre de fresques. El que és ell no mirava gaire prim. Però és allò que's diu: *morta la cuca, mort el verí*. Déu perdoni a la cuca, però el verí massa hi haurà qui es cuidarà de recollir-lo entre els innumerables Amós Salvador que hi ha per aquelles terres.

El nou governador civil ho ha dit ben clar: a ell no el dirigeix ningú en qüestions de moralitat, ell va venir resolt a moralitzar Barcelona...

No ens agrada que des de les altures es parli tant de moralitat. D'aquestes coses delicades, com l'honra d'una dona, per exemple, lo millor és quan no se'n parla. I després, que quan la gent sap que se la vol moralitzar per força, li entren unes ganas d'ésser immoral que esgarrifien.

A propòsit de moralitat:

Conten d'una senyora a qui el marit havia rodejat de monges i capellans per a tenir-la més segura, que cansada de tantes oracions i consells i amonestacions i jaculatòries, un dia que es sentí lliure va exclamar:

—Em venen unes ganas de dir un renec ben gros!

I el va dir, i li semblà que respirava. Però una altra vegada ja no en va tenir prou amb el renec; va voler fer un pecat gros, gros...

No; amb això de la moralitat, no ha sigut mai bo estrènyer massa.

El míting del teatre del Bosc fou un gran èxit. El senyor Esteve—i altres que no són el senyor Esteve—tremolen. Es creien que *allò* era mort i ara no comprenen que ressuciti. Com s'entén? És a dir que els morts ressuciten? De què ens han servit els Anido, els Arlegui i comparses? Ah! L'incògnita és lluny encara!

Els deixebles de Caco.

Es una secció fixa dels nostres diaris.

Una altra secció que devindrà fixa, eterna, potser:

L'atemptat contra Martínez Anido.

Es qüestió de trobar un clixé. Això reposa. Un títol així, fixo, permanent durant dies i mesos no saben lo que estalvia de pensar. Que és de lo que's tracta. Ningú hi creu, si voleu, però tothom ho escriu. I endavant la història!

Llibreria Espanyola de Antoni López • • Rambla del Mig, 20, Barcelona
TELEFONO A. 4115

Acaba de ponerse a la venta

El Año en la Mano

ALMANAQUE - ENCICLOPEDIA de la vida práctica para

1923

Año XVI de su publicación

Todo el que adquiere El Año en la Mano tiene participación a un billete entero de la **LOTERIA DE NAVIDAD** — El Año en la Mano es un caudal de conocimientos y un resumen de todos los acontecimientos del año — Adquiriendo El Año en la Mano, adquiere un caudal de conocimientos — El Año en la Mano se vende en toda España

En rústica: pesetas 1'50 - Encuadernado: pesetas 2

Anuario General de España BAILLY BAILLIÈRE - RIERA
3 tomos: Pesetas 75

Demà, dissabte

La Campana de Gràcia

publicarà L'auca del "Governador malo"

D'aquí pocs dies **ALMANAC de L'Esquella de la Torratxa**

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, ademés 30 cèntims per a certificat. Als corresponals se'ls otorguen rebaixes.

SEMPRE ALERTA!

Ara cal perseguir les altres de rates.